

Inkomstfördelning och välfärd 2023

I korthet

Målsättningen med denna publikation är att lyfta fram mått som beskriver hur ekonomiska resurser och inkomster fördelas bland befolkningen inom den åländska ekonomin. Traditionellt har BNP och ginikoefficient använts som mått för indikation för inkomstfördelning och välfärd. För att nyansera bilden har vi adderat alternativa mått som beskriver hushållens ekonomiska situation på ett mer kvalitativt sätt. I årets publikation lyfter vi dessutom fram arbetslöshetssituationen i olika grupper med tanke på den inverkan strukturell arbetslöshet och långtidsarbetslöshet kan ha på ojämlikheter i hushållens inkomster.

- Ålands köpkraftskorrigerade BNP per capita uppgick år 2021 till 33 900 euro, vilket motsvarar en ökning med cirka elva procent jämfört med 2020. Uppgången kompenserade dock inte för det stora tappet under coronåret 2020 och BNP per capita placerar sig fortsättningsvis under 2019 års nivå.
- De åländska hushållens disponibla penninginkomst (median) ökade från 41 072 euro år 2020 till 41 456 euro år 2021.
- Ojämlikheter i hushållens inkomster (ginikoefficient) ökade från 27,2 procent år 2020 till 29,4 procent år 2021, vilket är strax över nivån i Finland (29,1 %)
- Totalt 1 373 personer (4,6 %) levde i ekonomiskt utsatta hushåll på Åland år 2021. Antalet ökade med 155 personer från 2020.
- Även risken för fattigdom ökade från 9,1 procent år 2020 till 9,6 procent år 2021.
- Arbetslösheten återhämtade sig snabbt efter det svaga coronaåret 2020 med 9,5 procent arbetslöshet, till 6,8 procent år 2021 och 4,5 procent år 2022. Den relativa arbetslösheten var dock fortfarande år 2022 högre än innan coronapandemin. Även långtidarbetslöshetstalet var fortsättningsvis högre än innan pandemin och uppgick år 2022 till 3,5 procent.

Inledning

Denna publikation presenterar statistiska uppgifter om inkomstfördelning och välfärd på Åland för de senaste åren för vilka det finns tillgängliga uppgifter på respektive område.

I ekonomiska indikatorer ingår bruttonationalprodukt per invånare (BNP per capita), hushållens disponibla inkomster, ginikoefficient och indikatorer för ekonomisk utsatthet. Dessa mått beskriver inkomstfördelningen och välfärden på Åland över tiden och i förhållande till närregionerna.

I årets publikation granskas även arbetslösheten på Åland i form av relativ arbetslöshet och långtidsarbetslöshet.

De statistiska uppgifterna som rapporteras kommer från Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB), Folkpensionsanstalten (FPA), Statistikcentralen (SC) samt Institutet för hälsa och välfärd (THL). Vissa uppgifter är hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) databas och från Europeiska kommissionens Eurostat databas.

Största delen av informationen finns tillgänglig på ÅSUB:s hemsida i form av exceltabeller och databaser (Inkomster och skatter). Se temaområdet [Inkomstfördelning och välfärd](https://www.asub.ax/sv/temaomrade_n/inkomstfordelning-och-valfard) https://www.asub.ax/sv/temaomrade_n/inkomstfordelning-och-valfard eller databaserna [Inkomster och skatter](https://www.asub.ax/sv/databaser) <https://www.asub.ax/sv/databaser>.

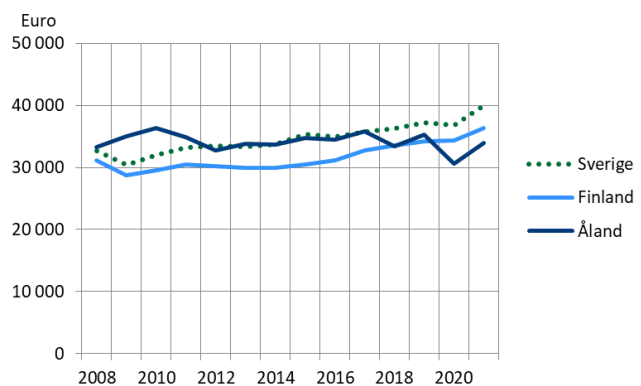
BNP per capita

BNP per capita mäter landets produktion av varor och tjänster i förhållande till befolkningsutvecklingen. BNP per capita påverkas bland annat av sysselsättningsgraden, vilket är antalet sysselsatta i förhållande till befolkningen i arbetsför ålder. I gränsregioner som Åland påverkas måttet även av att personer bor och arbetar i olika regioner.

Siffrorna för Ålands produktion av varor och tjänster per invånare (löpande priser, korrigerat för köpkraft) visade en svacka coronaåret 2020. År 2021 sker en viss återhämtning, men inte tillräcklig för att nå upp till 2019 års nivå. BNP per capita ökade från 30 600 euro 2020 till 33 900 euro 2021, vilket motsvarar en ökning på cirka 11 procent. Sveriges BNP per capita var 40 000 euro och Finlands 36 300 euro år 2021.

Figur 1 visar utvecklingen av BNP per capita på Åland samt i Finland och i Sverige under perioden 2008–2021. Se även *Bilaga 1*.

Figur 1. BNP per capita för Åland, Finland och Sverige, 2008–2021

Not: BNP/capita anges i löpande priser och efter att ha justerats för skillnader i köpkraft mellan länderna. Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, Eurostat

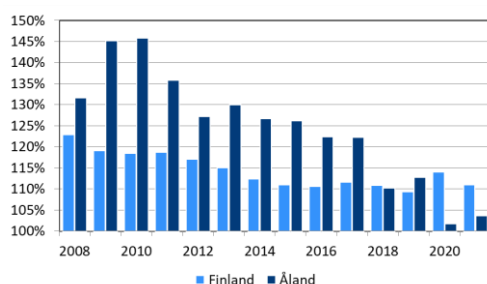
ÅSUB:s preliminära beräkningar för 2022 visar en årlig BNP-tillväxt på fyra procent. Prognosen för 2023 och 2024 visar en tillväxt på två procent respektive nolltillväxt. Den svenska BNP-tillväxten väntas minska med 0,6

procent år 2023 för att sedan öka med en procent följande år (2024). Även prognoserna för den finländska BNP-tillväxten pekar på en minskning med 0,2 procent år 2023, medan det år 2024 förväntas en svag tillväxt på 0,2 procent.¹

I europeiskt sammanhang har Ålands och Finlands BNP per capita varit högre än i genomsnitt (Figur 2). Totalt sett har Ålands BNP per capita i förhållande till EU:s minskat sedan 2010. År 2021 ses dock en ökning och Ålands BNP per capita var något högre än i EU-länderna i genomsnitt (104 %).

Skillnaden i BNP per capita mellan Finland och EU:s genomsnitt minskade något under 2021.

Figur 2. Ålands och Finlands BNP per capita (köpkraftskorrigerat) i förhållande till EU:s 2008–2021

Not: EU:s BNP/capita motsvarar 100 procent. Uppgifterna för Finland inkluderar Åland. Observera att y-axeln börjar vid 100.
Källa: ÅSUB, Eurostat

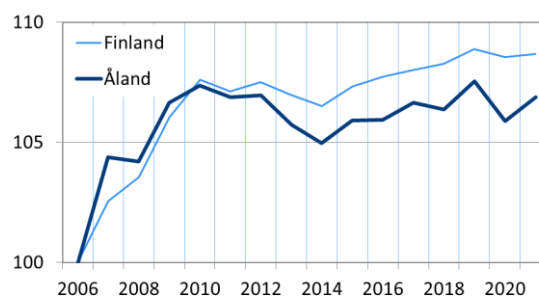
BNP per capita är fortfarande ett vanligt mått som används för att beskriva ekonomisk tillväxt i länder och regioner. I det följande ser vi närmare på den ekonomiska utvecklingen ur hushållens perspektiv.

Hushållens disponibla inkomster

Disponibel penninginkomst räknas från hushållens bruttoinkomster som omfattar löneinkomster, företagarinkomster, kapitalinkomster och erhållna transfereringar. Betalda skatter subtraheras och skattefria transfereringar, som barnbidrag, bostadsbidrag och utkomststöd, adderas.

Figur 3 visar att välfärdsutvecklingen, mätt med hushållens disponibla penninginkomst, sedan 2010 har varit svagare på Åland än i Finland. Däremot har åländska hushåll totalt sett haft större disponibla inkomster än finländska hushåll. Hushållens disponibla inkomster (median) var 41 456 euro på Åland 2020 jämfört med 33 856 euro i Finland. De åländska hushållens disponibla penninginkomst ökade under 2021 från 41 072 euro år 2020.

Figur 3. Hushållens disponibla penninginkomst (median) på Åland och i Finland. Index 2006 = 100, i 2021 års penningvärde

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, SC

Den ekvivalerade inkomsten visar inkomsterna då antalet konsumtionsenheter i hushållet tagits i beaktande². Den ekvivalerade inkomsten brukar

¹ ÅSUB Översikter och indikatorer 2023:5.
² Ekvivalent inkomst betyder att hushållets inkomst fördelas på antalet konsumtionsenheter i hushållet. Enligt konsumtionsenhets-skalan får den första fullvuxna hushållsmedlemmen vikten 1 och

övriga personer över 13 år får vikten 0,5. Barn (0–13 år) får vikten 0,3. Viktningen bygger på antagandet att inkomsterna fördelas mellan hushållets medlemmar i proportion till varje medlems konsumtionsbehov.

öka genom åren och har varit större på Åland än i Finland. År 2021 var de åländska hushållens ekvivalerade median inkomst 29 273 euro och de finländska hushållens 25 281 euro.

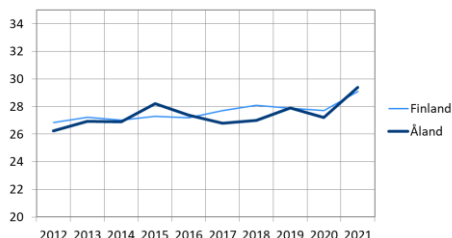
Ginikoefficient

Ginikoefficienten mäter ojämlikheter i hushållens inkomster. Ju högre värde ginikoefficienten får desto ojämnare är inkomsterna. Ginikoefficientens värde 0 betyder att alla individer har exakt lika stora inkomster, medan värde 1 betyder att en inkomsttagare får alla inkomster. Ginikoefficienten multipliceras ofta med 100 och anges som ett procenttal.

Inkomstfördelningen som mäts med ginikoefficienten har varit relativt jämn i Norden. Enligt Eurostats beräkningar hade samtliga nordiska länder 2021 en ginikoefficient som låg under EU-ländernas genomsnitt (30,2)³.

Enligt THLs beräkningar har ginikoefficienten på Åland varit relativt oförändrad över tiden och har legat nära och mestadels strax under Finlands nivå sedan 2008. Den åländska ginikoefficienten ökade dock från 27,2 år 2020 till 29,4 år 2021, vilket är något högre än Finlands nivå år 2021 (29,1 %) (se Figur 4).

Figur 4. Ginikoefficient för disponibel penninginkomst, Åland och Finland, 2012–2021

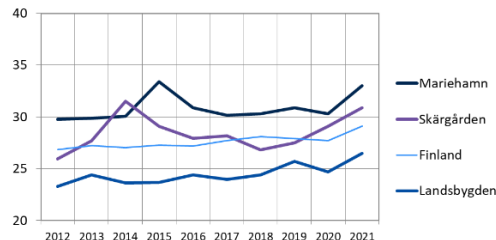

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, THL

Ginikoefficienten har varierat något mellan de åländska regionerna. *Figur 5*

visar att ginikoefficienten ökade i samtliga regioner 2021 och var fortsättningsvis högst i Mariehamn och lägst på landsbygden.

Figur 5. Ginikoefficient för disponibel penninginkomst, Ålands regioner och Finland, 2012–2021

Källa: ÅSUB, THL

Ginikoefficienten har kritiserats för att vara ett för grovt mätinstrument för mätning av ökade ojämlikheter i inkomsterna. Kritikerna menar att situationen för de sämst ställda har en liten påverkan på ginikoefficienten främst på grund av att de sämst ställda är en liten grupp och förändringar har därmed små effekter på ojämlikheten (se mera, Nordin, 2022). Därför tittar vi i denna publikation även på andra mått som kan nyansera bilden av inkomstfördelning och välfärd. I det följande ser vi närmare på risken för ekonomisk utsatthet på Åland.

Risk för ekonomisk utsatthet på Åland

Förlängd ekonomisk utsatthet innebär att personen har hört till ett låginkomst-hushåll både under statistikåret och under två av de tre föregående åren. I låginkomsthushållet understiger ekvivalerade disponibla penninginkomster 60 procent av medianen för samtliga hushåll i Finland.

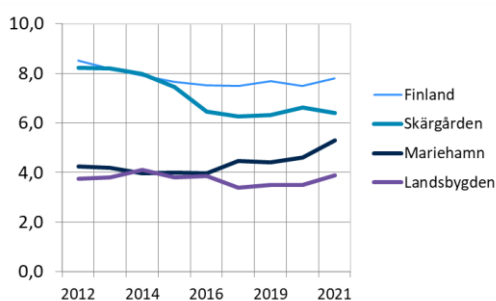
Enligt Statistikcentralens statistik levde totalt 1 373 personer i ekonomiskt utsatta hushåll på Åland under 2021. Antalet motsvarar 4,6 procent av den åländska befolkningen och ökade med

³ Eurostat
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/v/iew/tessi90/default/table?lang=en>

155 personer från 2020. Andelen är den högsta under 2000-talet.

Uppgifterna för förlängd ekonomisk utsatthet kan användas för att beräkna risken för ekonomisk utsatthet i Ålands regioner. *Figur 6* visar att andelen ekonomiskt utsatta i Mariehamn ökade från 4,6 procent 2020 till 5,3 procent 2021. Även en viss ökning på landsbygden kan ses. Fortsättningsvis är dock andelen ekonomiskt utsatta i befolkningen större i den åländska skärgården jämfört med Mariehamn och landsbygden.

Figur 6. Risk (%) för ekonomisk utsatthet i Ålands regioner och Finland 2012–2021

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, SC

Sammanlagt 384 hushåll beviljades utkomststöd på Åland år 2022, vilket är 59 hushåll färre än under 2021 (se *Bilaga 2*). Totalt 47 procent av utkomststödstagarna var ensamstående män och 40 procent var ensamstående kvinnor år 2022.

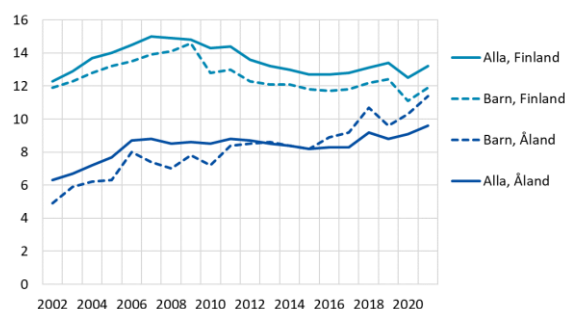
Risk för fattigdom visar andelen personer som bor i hushåll med låga inkomster av alla personer som bor i området. Gränsen för låg inkomst är densamma som för risk för ekonomisk utsatthet (60 procent av hushållens disponibla ekvivalenta medianinkomst respektive år). Risk för fattigdom räknas för statistikåret.

Figur 7 visar att risken för fattigdom under hela 2000-talet har varit större i Finland än på Åland. I Finland har risken för fattigdom sedan år 2007 minskat relativt stabilt ända till 2017

då risken för fattigdom tilltog på nytt. Under coronaåret 2020 sjönk risken för fattigdom tillfälligt medan en ökning skedde 2021 då 13,2 procent av befolkningen hörde till hushåll med risk för fattigdom.

På Åland har även risknivån för fattigdom ökat under de senaste åren och år 2021 uppvisar den största risken för fattigdom under 2000-talet (9,6 %).

Figur 7. Andel (%) barn och hela befolkningen som bor i hushåll med risk för fattigdom på Åland och i Finland 2002–2021

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, THL

Av *Figur 7* framgår även att andelen barnfamiljer som lever i risk för fattigdom på Åland fortsättningsvis ökar och ligger allt närmare den motsvarande andelen i Finland (11,4 respektive 11,9 år 2021). Sedan 2015 har en större andel av de åländska barnen levt i hushåll med risk för fattigdom jämfört med ålänningarna i allmänhet.

Arbetslöshet

Ändringar i inkomstfördelning och väldfördelning ska helst kartläggas med flera mätinstrument för att få en nyanserad bild av situationen. Makroekonomiska studier har visat att ojämlikhet i inkomsterna har en tendens att öka under perioder av ökad arbetslöshet⁴, vilket innebär att ginikoefficienten blir större när arbetslösheten ökar. För att få en bild av hur arbetslösheten sett ut

⁴ Se t.ex. Björklund, 1991.

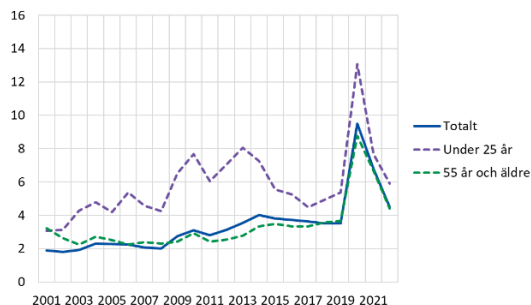
på Åland över tid har vi sammanställt utvecklingen under 2000-talet.

Som arbetslösa arbetssökande personer räknas de personer som inte har någon anställning, inte idkar företagverksamhet på heltid och som inte är studerande på heltid. Permitterade på heltid betraktas också som arbetslösa (även de personer vars ordinarie arbetstid per vecka understiger fyra timmar).

Relativ arbetslöshet avser procentandelen arbetslösa av arbetskraften i samma ålder (arbetskraften = sysselsatta + arbetslösa). Det relativa arbetslöshetsstalet för hela befolkningen räknas som procentandelen 15–74-åriga arbetslösa av arbetskraften i samma ålder.

Arbetslösheten har under 2000-talet haft en stigande utveckling (se Figur 8). Under den senare halvan av 2010-talet sjönk arbetslösheten och vid utgången av 2019 var det relativa arbetslöshetsstalet knappt 3,9 procent. Under coronaåret 2020 ökade arbetslösheten till 9,5 procent, men föll snabbt tillbaka till 6,8 procent år 2021 och 4,5 procent år 2022. Fortsättningsvis har således inte arbetslösheten sjunkit till nivån innan pandemin.

Figur 8. Relativ arbetslöshet (%) på Åland 2001–2022, efter ålder

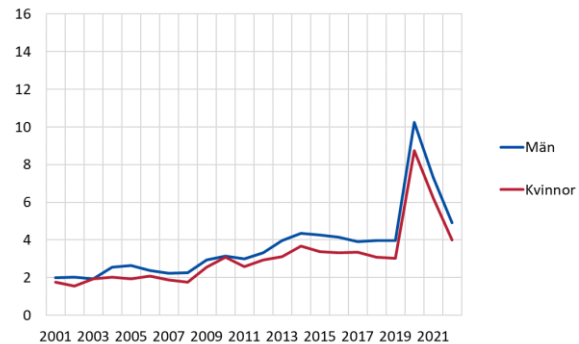

Källa: ÅSUB

Figur 8 visar även att arbetslösheten bland den yngre befolkningen (under 25 år) är högre jämfört med den övriga befolkningen.

Den relativa arbetslösheten har under 2000-talet varit högre bland männen på Åland jämfört med kvinnorna (se Figur 9).

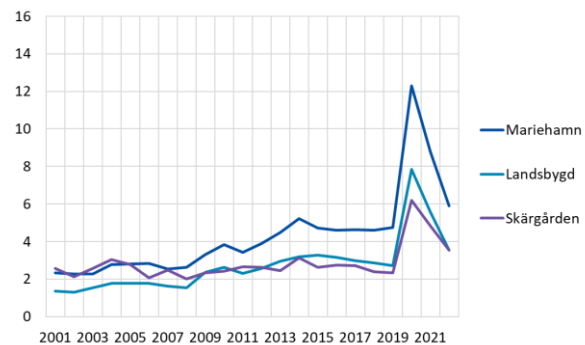
Figur 9. Relativ arbetslöshet (%) på Åland 2001–2022, efter kön

Källa: ÅSUB

Figur 10 visar den relativa arbetslösheten fördelat på de åländska regionerna under 2000-talet. Arbetslösheten har sedan 2008 varit högre i Mariehamn än i övriga regioner. År 2022 var arbetslösheten i Mariehamn 5,9 procent, på landsbygden 3,6 procent och i skärgården 3,5 procent.

Figur 10. Relativ arbetslöshet (%) på Åland 2001–2022, efter region

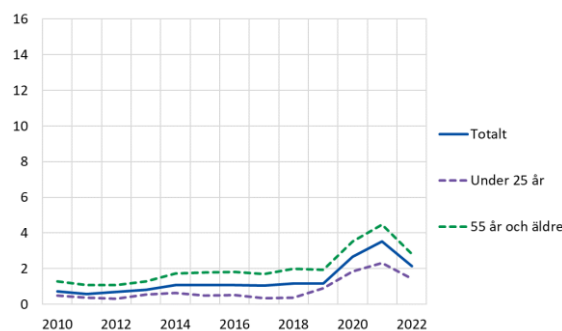
Källa: ÅSUB

Förutom att ginikoefficienten har kritiserats för att vara ett för grovt mätinstrument för mätning av ojämlikheter i inkomsterna, har sambandet mellan ökade inkomstskillnader och ökad arbetslöshet visat sig ha många nyanser. Rekommendationen är att arbetslöshetens natur och bland annat att den strukturella arbetslösheten uppmärksammas i sammanhanget. Med strukturell arbetslöshet menas

vanligtvis att en långvarig form av arbetslöshet har uppstått på grund av strukturomvandlingen på arbetsmarknaden vilket i sin tur lett till att de arbetslösa inte har kvalifikationer för de lediga jobb som finns. Den strukturella arbetslösheten på Åland har visat sig som ökat matchningsproblem på arbetsmarknaden då det inom många områden råder kompetensbrist samtidigt som arbetssökanden har svårt att få arbete inom ett yrke som motsvarar deras utbildnings- eller arbetsbakgrund⁵.

Effekterna av coronapandemin och dess restriktioner är fortfarande aktuella på arbetsmarknaden på Åland vilket även märks i långtidsarbetslöshetstalen. *Figur 11* visar andelen långtidsarbetslösa under 2010-talet. Till skillnad från den relativa arbetslösheten som redan år 2021 föll tillbaka efter den höga nivån under år 2020, fortsatte långtidsarbetslösheten att öka och uppgick år 2021 till 3,5 procent. År 2022 sjönk talet till 2,1 procent, vilket dock fortfarande är betydligt högre än nivån innan pandemin.

Figur 11. Långtidsarbetslöshet 6 mån+, efter ålder

Källa: ÅSUB

⁵ För mer, se ÅSUBs månadsmeddelanden om arbetslöshetssituationen på Åland på <https://www.asub.ax/sv/statistik/arbetsmark>

[nad](#), samt ÅSUB Rapport 2023:2 (Arbetsmarknadsbarometer).

Bilaga 1. BNP per capita

BNP per capita (euro, köpkraftskorrigerat) för Åland, Finland och Sverige, 2008–2021

	Åland	Finland	Sverige
2008	33300	31100	32700
2009	35000	28700	30400
2010	36300	29500	32000
2011	34900	30500	33200
2012	32800	30200	33500
2013	33800	29900	33400
2014	33700	29900	33800
2015	34700	30500	35300
2016	34500	31200	35000
2017	35800	32700	35700
2018	33400	33600	36300
2019	35300	34200	37200
2020	30600	34300	36800
2021	33900	36300	40000

Not: Avrundat till jämna hundratal.

Källa: ÅSUB

Bilaga 2. Utkomststöd

Hushåll som erhållit utkomststöd efter hushållstyp 2011–2022

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	443	460	484	472	497	467	537	544	497	532	443	384
Ensamstående utan barn	297	326	320	310	338	315	373	367	348	371	305	283
Ensamstående män utan barn	185	190	181	183	203	198	225	230	219	230	186	173
Ensamstående kvinnor utan barn	112	136	139	127	135	117	148	137	129	141	119	110
Ensamstående med barn	82	72	90	101	92	84	94	100	76	85	78	51
Ensamstående män med barn	18	16	18	20	12	17	19	20	15	9	20	6
Ensamstående kvinnor med barn	64	56	72	81	80	67	75	80	61	76	58	45
Gifta/samboende par utan barn	18	24	24	24	23	28	24	29	28	31	21	13
Gifta/samboende par med barn	46	38	50	37	44	40	46	48	45	45	39	37

Källa: THL

Referenser

Björklund, A. (1991). Unemployment and income distribution: time-series evidence from Sweden. *Scandinavian Journal of Economics*, 93, 457–465.

Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat>

Institutet för hälsa och välfärd, THL. <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv>

Nordin, M. (2022). Ökad ojämlikhet trots oförändrad Gini? *Ekonomisk Debatt*, 50(8), 74–79.

Skatteförvaltningen. <https://www.vero.fi/sv/>

Statistikcentralen, SC. https://stat.fi/index_sv.html

ÅSUB Statistikmeddelande Arbetsmarknad (månatligen). *Arbetslöshetssituationen*. <https://www.asub.ax/sv/statistik/arbetsmarknad>

ÅSUB Statistikmeddelande Nationalräkenskaper 2023:1. *Nationalräkenskapsdata 2021*. https://www.asub.ax/sites/default/files/media/document/BNP_Meddelande_2021.pdf

ÅSUB Rapport 2023:2. *Arbetsmarknadsbarometern 2023*

ÅSUB Översikter och indikatorer 2023:5. *Ekonomisk översikt hösten 2023*.